

Vzdělávací obor: **Člověk a jeho svět**

Očekávaný výsledek učení: **CJS-CJS-004-ZV5-018**

Oceňuje rozmanitost přírody a způsobů jejího poznávání na základě reflexe společně prožité výukové zkušenosti.

Popis úrovně Na cestě

- Žák poznává rozmanitost přírody prostřednictvím návštěv přírodní lokality.

Co skrývá příroda okolo nás

Autorka materiálu: Mgr. Ing. Andrea Tláskalová

Anotace

Výuková lekce je zaměřena na prožitkové poznávání rozmanitosti přírody prostřednictvím místně zakotveného učení. Žáci navštíví přírodní lokalitu, kde prostřednictvím pozorování, záznamů a simulační aktivity zkoumají propojenost živé a neživé přírody. Schematicky znázorní vazbu prvků v krajině. Diskutují o významu přírodního místa, reflektují své poznatky, rozvíjejí dovednosti v oblasti udržitelného myšlení, vnímání souvislostí a hodnotového rozhodování. Zvolené vzdělávací strategie vedou k rozvoji uvedených klíčových kompetencí a základní gramotnosti čtenářské a pisatelské.

Zadání pro žáky

Evokace – Moje místo (20 min)

- Společně si v kruhu povídáme: „*Jaká místa máme v přírodě rádi a proč?*“
- Představíme si, že každé místo v krajině má svůj příběh, který se pokusíme odhalit.
- Úvodní otázky:
 - Kdo všechno tam žije a proč právě tam?*
 - Co všechno působí na to, že to tam vypadá tak, jak to vypadá?*

Uvědomění – Výprava a badatelská stanoviště (60–90 min)

1. Pozoruj, zaznamenej, spoj

Žáci se rozdělí do menších skupin a obdrží pracovní list nebo badatelskou kartu, kde mají za úkol se zamyslet:

Stanoviště	Otázky/úkoly
Louka nebo paseka	Jaké rostliny tu najdeme? Jaké živočichy vidíme/slyšíme? Co by se stalo, kdyby to tu posekali každý týden?
Lesní kraj / remízek	Jaké druhy stromů zde rostou? Kdo tu může žít? Co dělají stromy pro místo?

Stanoviště	Otázky/úkoly
Cesta/pole	Kde se tu vzala tato cesta? Jak ji ovlivňují lidé a voda? Jak souvisí s okolní krajinou?
Voda (potok/tůň)	Kdo žije ve vodě a kolem ní? Jak voda ovlivňuje ostatní stanoviště? Co by se stalo, kdyby vyschla?

Technika pro zaznamenávání:

- Vizuální schéma nebo „**mapa vlivů**“: každé skupině přiděl šablonu (např. střed = strom, voda, louka...) a okolo kreslí a zapisují souvislosti.
- Doplňují: „Co ovlivňuje místo?“ a „Co místo ovlivňuje?“

Reflexe – Příběh místa a skrytých souvislostí (30–40 min)

Simulační hra: „Porada přírody“

- Každá skupina představuje jeden přírodní prvek z daného místa (např. potok, strom, srnka, hmyz, člověk, kámen...).
- Připraví si odpověď na otázku:
Co potřebuješ, aby ses měl dobře?
Jak ti ostatní pomáhají nebo škodí?
Co by se stalo, kdyby někdo z vás zmizel?

Žáci si připraví krátkou scénku „Co se stane, když...“ (např. když zmizí voda, hmyz nebo lidé zasáhnou do prostředí).

Zviditelnění souvislostí – Myšlenková mapa nebo schéma

Na závěr každá skupina vytvoří na velký papír **Myšlenkovou mapu** nebo schéma a pomocí barevných šipek znázorní vztahy mezi jednotlivými prvky v krajině.

Závěrečný kruh: Co jsme dnes viděli jinak?

Otázky do kruhu:

- Co mě dnes překvapilo?
- Co bych změnil/a, kdybych mohl/a přírodě pomoci?
- Co bych chtěl/a, aby si lidé uvědomili o místě, kde žijeme?

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK k občanství a udržitelnosti Zohledňování propojenosti světa KOB-ZPS-000-ZV5-001	<i>Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.</i>	- vytvářím situace a zadání vyžadující prozkoumávání a interpretaci různých souvislostí v místním prostředí a mezi místem a širším světem (místně zakotvené učení) - podněcuji žáky ke kladení a zodpovídání otázek směřujících k hledání příčin a následků různých situací a procesů, doplňujícími otevřenými otázkami je vedu k hlubšímu promýšlení a prohloubení otázek a odpovědí

KK k občanství a udržitelnosti Směřování k udržitelné budoucnosti KOB-UDR-000-ZV5-001	<i>Sdílí své myšlenky o variantách budoucího vývoje z hlediska udržitelnosti.</i>	- vytvářím zadání, při nichž žáci potřebují uvažovat o budoucím vývoji a porovnávat jeho různé možné varianty - využívám techniky zviditelňující minulý a možný budoucí vývoj různých procesů, jevů a systémů – např. grafická znázornění, myšlenkové mapy
---	--	---

Vazba na základní gramotnosti

Název ZG Složka ZG Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
ZG Čtenářská a pisatelská Budování porozumění v četbě a v procesu psaní KOB-ZPS-000-ZV3-001	<i>Buduje porozumění prožitkovým i odborným textům, při psaní sděluje informace podle své potřeby.</i>	- vytvářím situace, ve kterých žák vytváří přehledná, srozumitelná schematická vyjádření toho, co má na mysli

Metodický komentář pro učitele

- Využijte místní realie – propojení přírody, historie a lidské činnosti zvyšuje smysluplnost.
- Vybírejte lokalitu s různými biotopy a přechody – les, louka, voda, pole.
- Přizpůsobte zadání možnostem místa i počasí – skupiny mohou mít různě náročné úkoly.
- Podporujte žáky v hledání vztahů, nejen „správných odpovědí“.
- Nechejte dostatek času na reflexi a vizualizaci – právě tam dochází k propojení znalostí.
- Podporujte žáky v tom, aby sami pokládali otázky (např. Co se stane, když...?).
- Vhodné je využít i fotografie místa pro další tvorbu map vztahů ve třídě.
- Lze navázat výtvarnou nebo dramatickou činností, využít tvorbu plakátů či videa.
- Pokud není vhodné počasí, lze lekci částečně realizovat i v blízkém parku.

Pracovní list: Co skrývá příroda okolo nás

Skupina: _____

1. Pozorujeme místo

Zakroužkujte:

☐ Louka ☐ Les ☐ Potok/tůň ☐ Cesta/pole ☐ Jiný: _____

Popište, co vidíte a slyšíte:

Zapište alespoň 3 živé a 3 neživé věci, které tu najdete:

Živé věci:

1. _____
2. _____
3. _____

Neživé věci:

1. _____
2. _____
3. _____

2. Co s čím souvisí?

Spojte 3 věci z místa, které podle vás spolu nějak souvisejí – a napište, jak:

1. _____ + _____ → _____
2. _____ + _____ → _____
3. _____ + _____ → _____

Např. včela + květ = včela sbírá pyl, květ opyluje.

3. Místo v širším světě

Jak toto místo souvisí s okolním světem?

Označte, co podle vás toto místo ovlivňuje nebo co je ovlivňuje:

☐ Počasí ☐ Lidé ☐ Zemědělství ☐ Znečištění ☐ Klima ☐ Jiná zvířata ☐ Stromy jinde

Doplňte:

„Myslím, že toto místo je důležité, protože...“

4. Hra na přírodní bytost

V další části výuky budete hrát nějakou **součást přírody**. Vyberte si jednu a zakroužkujte:

☐ Strom ☐ Hmyz ☐ Voda ☐ Srnka ☐ Vítr ☐ Lidé ☐ Jiný: _____

Připravte si odpovědi:

- Co potřebuji, abych se měl/a dobře?
- Kdo mi pomáhá/škodí?
- Co by se stalo, kdybych zmizel/a?

5. Mapa souvislostí

Nakreslete jednoduchý obrázek části přírody, kterou jste hráli. Okolo obrázku napište:

- Co ovlivňuje
- Co ji ovlivňuje

Můj obrázek:

(např. strom uprostřed a šipky: stín, ptáci, voda, vítr, lidé, hmyz...)

Na co nikdy nezapomenu z dneška:

Co si z dneška odnáším domů – v hlavě nebo v srdci?

Popis ověřování

1. Formativní pozorování během výuky

- Jak žáci pojmenovávají přírodní jevy?
- Umí popsat vztahy mezi přírodními složkami?
- Aktivně se zapojují do diskuse a simulační aktivity?
- Při hře na přírodní bytost se umí vžít do role a vnímat následky lidské činnosti („Vadí mi, že lidé ničí lesy.“).
- Umí vyjádřit názor a odůvodnit ho?
- V diskusi nebo reflexi zaznívá uvažování v čase: co se stane, když něco nezměníme („Když budeme dál odhazovat odpadky, zvířata budou nemocná.“).

2. Analýza pracovních listů

- Komplettnost a promyšlenost pozorování.
- Schopnost spojovat jevy a nacházet souvislosti, umožňuje sledovat, zda žáci rozpoznávají rovnováhu a vztahy v přírodě (např. spojení mezi rostlinami, hmyzem, počasím a člověkem).
- Uvažování o roli přírodního prvku a jeho závislostech.
- Jasně vyjádřený postoj či hodnotová reflexe.

3. Výstup pro žáka i učitele

- Pracovní list slouží jako dokumentace žákova poznávání.
- Myšlenková mapa/schéma je vizuálním důkazem učení.
- Způsob, jakým žáci propojují prvky v krajině, ukazuje, zda vnímají přírodu jako systém a rozumí dopadům lidského chování. Pokud zahrnují i člověka a jeho činnosti (např. kácení, ochranu přírody), reflektují sociální rozměr udržitelnosti.
- Výroky žáků z reflexe a simulační hry mohou být použity jako výchozí body pro další práci.